

יורדים אלה עלולים ליצור את הרושם כאילו הציונות היא אפיוזיה בחיי העם היהודי, שאינה יוצרת דמות חדשה של יהודי — שהרי אחרי זמן קצר שוב אי-אפשר להבדיל בין הישראלים לשעבר ובין היהודים האחרים בתפוצות.

דת

גורן: האיית'אללה יהודי

האם ישראל היא מדינת-חוק או מדינת-הלכה? מה מקומה של ההלכה היהודית במדינה שהוגדרה רשמית כ"מדינה יהודית", ושקבעה בחוקיה שבתוך כי יהודי הוא מי שהגוייר על פי ההלכה?

שאלות אלה התעוררו בסוף השנה, כאשר עמדו זה מול זה השופט מס' 1 של מדינה, **משה לנדוי**, והרב מס' 1 שלה, **שלמה גורן**.

גורן הגיע למעמדו הרם, כרב ראשי "אשכנזי", בעזרת המסד — כי בישראל, שאין בה הפרדה בין המדינה והדת, עסקנים פוליטיים הם הבוחרים ברבנים. גורן המזוקן רכש את חסדי המסד — בשורה ארוכה של פוסקים, הלכה, שבהם הצליח לתרץ כל שרץ שהסריג את אדוניו. הוא הכשיר ממזרים לנישואין, גייר מי שהרבנים האחרים סירבו לגייר, ועוד. השנה, לפתע, הפך את עורו, והחל משתתל בפסיקת-הלכה כאילו היה פארוזה ישראלית של האיית'אללה רוח-אללה חומייני.

מה גרם לכך? הצניקאים שיערו כי גורן מבקש לעשות צרות למיסד המסד, ששוב לא רצה למנות אותו לתקופת כהונה נוספת. אחרים טענו כי הרב הראשי רצה ליטול לידי את היוזמה, אחרי שמועצת גדולי-התורה של אגודת ישראל, באמצעות איש-המדינות של השנה **אברהם שפירא**, השיגה הישגים מופלגים למען הכפייה הדתית. בבחינת, קינאת רבנים תרבה כפייה.

כך או אחרת: גורן הצליח ליצור משבר חמור ולגרור לעימות ישיר בין העיקרון הדמוקרטי של מדינת-חוק ובין העיקרון התאוקרטי של מדינת-הלכה. אחרי שחומייני הקים, "רפובליקה איסלאמית" באיראן, ובשעה ש"האחים המוסלמים" ודומיהם משתוללים במצריים וב"סוריה, נראה כאילו מבקשים "האחים היהודיים" להביא להקמת "רפובליקה הלכתית" בישראל.

השתוללותו של גורן, שגרר אחריה גם את עמיתו-יריבו ה"ספרדי", **עובדיה יוסף**, החלה כאשר השניים התערבו במישפטו של שרה-דודת לשעבר, **אהרון אבן-הצירא**, וקבעו כי אסור ליהודי לשמש כעו-מדינה. אבן-הצירא, שלא הוסיף כבוד לדת-ישראל, נכשל בניסיונו להקים מפלגה דתית חשוכה חדשה, והמחנה הדתי כולו הובס בבחירות, בהפסידו רבע מכותו. אך הנסיבות הפוליטיות הגבירו את כוח-המיקוח שלו.

כל אותו זמן שבתו החיים הדתיים האמיתיים. לא נשמע קול דתי בזכות המדוכאים והעשוקים בישראל ובעולם. תש"מ"א הוכיחה שוב כי אי-הפרדת הדת מן המדינה מנוגדת ומשחקת קודם כל את הדת עצמה.

הכנסת

סבידור: שירה בציבור

הכנסת התשיעית סיימה את כהונתה בסידרה של סקנדלים חסרי-תקדים.

בראשית תש"מ"א הודיעה הארץ כאשר נרצח בדם קר חבר-הכנסת הבודאי, **חמאד אבן-רביע**, שסירב לפנות את מקומו על פי הסכמי-טוטניה. ברצו נאשמו בגני של הבא אחריו ברשימה, השיח' הדרוזי **ג'בר אל-מוערי** — שתפס מייד את המקום שהתפנה בכנסת.

היה זה שיא חדש בתולדות בית-המחוקקים. הצטרף אליו שיא אחר: בפעם הראשונה הרשיע בית-המשפט חבר-כנסת בכך שהשיג את מקומו בדרכי נועל. **שמואל פלאטו-שרון**, שנוכחותו בכנסת וזעזעה את דעת-הקהל בארץ ובעולם, הורשע, הושעה על-ידי ועדת-הכנסת, ואיבד את מקומו בבחירות.

באותה שעה הושג גם שיא שלישי: בפעם הראשונה בתולדות המדינה הואשם שר בלקיחת-שוחד, וזוכה "מחוסר-הוכחות". **אהרון אבן-הצירא**, שהשיג שיא עגום זה, הועמד למישפט שני על רקע חמור עוד יותר. איש לא ביכה את הכנסת התשיעית, אך למחרת הבחירות לא עלו איש לקראת הכנסת העשירית. טובי הכוחות הפרלמנטריים נעלמו מתוכה. את הספסלים תפסו שני גושים של עסקנים אפורים. הרמה האינטלקטואלית ירדה כימעט לאפס. הוויכוח הפרלמנטרי נדון להתנוונות. הדבר בלט מייד כאשר ניגשה הכנסת לאיש המישרות הבכירות שבה. הדבר ארך שבועות וחודשים, והתוצאות היו עגומות.

לתפקיד יו"ר הוועדה החשובה ביותר בכנסת (אולי מילבד ועדת-הכספים), ועדת החוקה-חוקי-מישפט, האחר-ראית לרוב החקיקה במדינה, התמנה ח"כ טרי לגמרי, מישפטן מתחיל שלא זכה עדיין בתואר עורך-דין. ח"כ **אליעזר קולאם**, מס' 36 ברשימת הליכוד, דמות אלמונית לחלוטין, זכה במישרה, פשוט מפני שלא נמצא מועמד אחר מקרב הליכוד.

אך עלה על הכל המינוי המרכזי. תפקיד יו"ר הכנסת נמסר לאדם שעמיתיו בכנסת התייחסו אליו, עד כה, בחיך סלחני: **מנחם סבידור**, איש הליברלים, שנודע בעיקר בזכות כישרונו כמנצח על שירה-בציבור וכומר בצמד עם אשתו, וגם כמשמיע נאומים לאומיים נבובים וקריאתי-ביניים קיצוניות.

היתה זאת בחירה צודקת לפחות מבחינה אחת: סבידור אכן מייצג את דמותה של הכנסת העשירית. היא בלטה כבר מתחילתה בחוסר-הרצינות של עבודתה.

הסערות בה היו על רקע מיפלגתי טהור. במינויו ישיבה קבוצה של ח"כים שכל דאגתם היתה להופיע מדי יום בכותרות העיתונים, ולשם כך עסק כל אחד מהם בפעילות-סרק יומיומית, כשהוא "שולח מיברק" או "משגר מיכתב" או "מוחה נמרצות", כדי לזכות בפירסומה. המשבר של הפרלמנטריון הישראלי לא החל השנה, עם הכנסת העשירית. הוא מכרסם בגוף הדמוקרטיה הישראלית מזה זמן. שום תיקון אינו צפוי בכנסת העשירית, שתבלה את ימיה בהתנצחות בין שני גושים מימסדיים בעלי כוח שווה, אשר ההבדל ביניהם קרוב לאפס.

משפט

תוסיה-כהן: הגנה

תש"מ"א היתה שנה קשה למישפט הישראלי. הוא סבל כמה מכות קשות. שפגעו בתדמיתו.

שני נאשמים שהורשעו ברצח ושנידונו לפני כעשר שנים למאסר-עולם הצליחו סוף-סוף במילחמתם העיקשת. מישפטו החוזר של **סלומון אבן** יפתח בימים הקרובים בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב. אחרי שנידונו זה חדשים, זוג עורכי-דין **זלמן ונחמה סג"ל**, הצליחו לשכנע את בית-המשפט העליון שיש ראיות חדשות המצדיקות מישפט חוזר. למרות התנגדות היועץ המישפטי

ציונה נשיא בית-המשפט העליון, השופט **משה לנדוי**, להורות על מישפט חוזר, הראשון מסוגו במדינת-ישראל. חברו לכלא של אבן, **עמוס ברנס**, הנאבק גם הוא לגיוני שמו מצד רחל הלר הצליח להביא לדין שניים מחוקריו במישרה. עורך-הדין **שאול מרקוס** והקצין **משה אלכזר**, אם יורשעו השניים בעדות-שקר, יחליט

היועץ-המישפטי, כנראה, על מישפט חוזר גם לברנס. בשנה זו גם הצהיר השופט בדימוס **שלמה לוונברג**, שנפטר בינתיים, כי מחמת לחצים פוליטיים ועדת-המבחנים שופטים שאינם ראויים לכהונה, החל במיתקפה זו נשיא בית-המשפט העליון בדימוס, השופט **יואל זוסמן**, שאמר דברים כדורבנות על מינויים ליוקיים.

בשנה זו גם הכניס הסניגור הנודע, **אליהו קירל**, סיגנון חדש לבית-המשפט. באולם המישפט, בעת דיון בפני השופט **דוד בר-אופיר**, כינה הסניגור את אנשי התביעה "אידישיות, מגמגם ומקרטע". מילים כאלה טרם נשמעו בעולם המישפט הישראלי, המבוסס על המישפט האנגלי האלגנטי והמאופק.

מבית-המשפט העליון יצא לגימלאות אחד מענקי בית-המשפט העליון, איש-המשפט של תש"ם, השופט **חיים כהן**.

מול הידרדרות זו עמד כצוק איתן אחד מסמלי היציבות והסיגנון הישן בבית-המשפט, עורך-הדין היריר שלמי הוותיק **שלמה תוסיה-כהן**. הפרקליט, יליד סוריה וכן למישפחה מרובת-ילדים, הצליח בכישרונו ותריצותו להגיע כבר בשנות ה-50' לכהונה שופט מחוזי בירושלים. אחר-כך יצא לזירה הפרטית ומאו, מזה יותר מ-20 שנה, אפשר למצוא את שמו כימעט ליד כל מישפט חשוב בקובץ פסיקת-הדין של המדינה.

הרבה הלכות מישפטיות חדשניות נקשרות לפסיקת-דין שבהן הופיע הסניגור וטען את טענותיו מאירות-העניינים. גם השנה היה הוא החוט המקשר בין שני המישפטים המרכזיים של תש"מ"א מבחינה ציבורית. יחד עם עורכי-הדין **יצחק דאזל ואמנון זיכרונ** הופיע במישפט שבו היה הנאשם הח"ל-לשעבר **שמואל פלאטו-שרון**, שהורשע במתן שוחד בבחירות. ויחד עם עורך-הדין **רם כספי** וסוללה נכבדה של סניגורים נוספים, ייצג את השר **אהרון אבן-הצירא**, אשר זוכה השנה במישפט אחד מאשמת קבלת-שוחד. נגדו עמדו בגבורה פרקליט מחוזי-ירושלים, **מיכאל קירש**, במישפט פלאטו, ופרקליט המדינה **גבריאל כך** יחד עם קירש, במישפט אבן-הצירא.

מאפיין נוסף של תש"מ"א היה בית-המשפט-הגבוה לצדק, הממשיך להיות כלב-שמירה של הדמוקרטיה, ואשר אליו פונה כל מי שחושב כי נפגע על-ידי המערכת השלטונית. בסוף השנה פנה אליו השר **אהרון אבן-הצירא**, שטען כי יש להסיר שנית את חסינותו. בטרם יידון מישפטו הנוסף, הועמד להתברר לפני השופט **ויקטוריה אוסטרובסקי-כהן** בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב. הארכיאלוגים, הטוענים כי נפגעה זכותם להמשיך בחפירות בעיר-דוד בירושלים, בעיקבות צו להפסקת-החפירה שהוצא נגדם על-ידי השר **זבולון המר**, הלכו באותה דרך. הם זכו בהחלטה מהדהדת של השופט **לנדוי**, שקבע כי אין במדינה כל מעמד לפסקי ההלכה של הרב הראשי.

בעחון

עברי: מהלומה מהאוויר

שתי הפעולות, שבהן הדחים צה"ל בתש"מ"א את העור-לם, בוצעו מן האוויר.

הפעצת הכור הגרעיני העיראקי, ליד בגדאד, עוררה ויכוח מדיני סוער בעולם ובארץ. אך לא היה ויכוח על הרמה הצבאית של המיבצע. היתה זאת פעולה צה"לית אופיינית: מכת-מנע מפתיעה, מדויקת ונועזת, שבוצעה כמו פעולה כירורגית סטריילית.

שונה לגמרי היה אופי הפעולה השנייה: הפעצת מיש"דים של אירגוני-אש"ף בלב ביירות, הפגיעות היו מדויקת קות גם הפעם. אך הנשק היה רחוק מלהיות סטריילי: בין 300 ל-600 אורחים, גברים, נשים וילדים, נהרגו ללא-אבחנה. הנזק בעולם היה לאין שיעור גדול יותר מאשר כל תועלת שיוזמי המיבצע ביקשו להשיגה.

הטבח בביירות עורר בעיות מוסריות עמוקות — אך לא נערך על כך שום דיון צבאי נוקב. מחזל זה היה אחד הסימנים המדאיגים ביותר בצה"ל של תש"מ"א —